

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2002-2003

---

8 JANUARI 2003

Wetsontwerp houdende regeling van de autopsie na het onverwachte en om medisch onverklaarbare redenen overlijden van een kind van minder dan achttien maanden

VERSLAG

**NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE SOCIALE AANGELEGENHEDEN
UITGEBRACHT
DOOR MEVROUW VAN KESSEL**

I. INLEIDING

Op 29 november 2001 heeft de Senaat het wetsvoorstel «houdende regeling van de autopsie na het onverwachte overlijden van een zuigeling» van de heer Destexhe na amendering aangenomen met 58 stemmen bij 4 onthoudingen (zie stukken Senaat, nrs. 2-409/1-6).

Op 3 december 2001 werd het wetsontwerp overgezonden aan de Kamer van volksvertegenwoordigers,

---

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: De heren D'Hooghe, Barbeaux, Buysse, Cornil, Dedecker, Destexhe, Galand, Malmendier, mevrouw Pehlivan, de heer Remans, de dames Van Riet en van Kessel, rapporteur.

2. Plaatsvervanger: de heer Monfils.

3. Ander senator: de heer Vankrunkelsven.

Zie:

Stukken van de Senaat:

2-409 - 2002/2003:

Nr. 7: Ontwerp geamendeerd door de Kamer.
Nrs. 8 en 9: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2002-2003

---

8 JANVIER 2003

Projet de loi réglementant la pratique de l'autopsie après le décès inopiné et médicalement inexpliqué d'un enfant de moins de dix-huit mois

RAPPORT

**FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DES AFFAIRES SOCIALES
PAR MME VAN KESSEL**

I. INTRODUCTION

Le 29 novembre 2001, le Sénat a adopté, après l'avoir amendée, par 58 voix et 4 abstentions, la proposition de loi «réglementant la pratique de l'autopsie après le décès inopiné d'un nourrisson», déposée par M. Destexhe (voir doc. Sénat, n°s 2-409/1-6).

Le 3 décembre 2001, le projet de loi a été transmis à la Chambre des représentants, qui l'a amendé à son

---

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: MM. D'Hooghe, Barbeaux, Buysse, Cornil, Dedecker, Destexhe, Galand, Malmendier, Mme Pehlivan, M. Remans, Mmes Van Riet et van Kessel, rapporteuse.

2. Membre suppléant: M. Monfils.

3. Autre sénateur: M. Vankrunkelsven.

Voir:

Documents du Sénat:

2-409 - 2002/2003:

N° 7: Projet amendé par la Chambre.
N°s 8 et 9: Amendements.

die het op haar beurt heeft geamendeerd. Het geamendeerde wetsontwerp — waarvan het opschrift als volgt werd gewijzigd: «Wetsontwerp houdende regeling van de autopsie na het onverwachte en om medisch onverklaarbare redenen overlijden van een kind van minder dan achttien maanden» — werd op 28 november 2002 door de Kamer aangenomen met 76 tegen 23 stemmen bij 25 onthoudingen (zie stukken Kamer, nrs. 50-1550/1-11).

Het ontwerp werd op 29 november 2002 teruggezonden aan de Senaat voor de tweede behandeling. Overeenkomstig artikel 64 van het Reglement van de Senaat is het ontwerp bij de Senaat slechts aanhangig wat betreft de bepalingen die door de Kamer werden geamendeerd. Op 19 december 2002 besliste de Parlementaire Overlegcommissie de onderzoekstermijn voor de tweede behandeling door de Senaat te verlenen tot 3 februari 2003.

Het wetsontwerp werd door de commissie voor de Sociale Aangelegenheden besproken en, na amendering, aangenomen op 8 januari 2003.

II. BESPREKING VAN DE AMENDEMENTEN

Artikel 3

Amendementen nrs. 64, 65, 67 en 68

De heer Monfils c.s. dienen een amendement in (stuk Senaat, nr. 2-409/8, amendement nr. 64) dat ertoe strekt artikel 3 van het wetsontwerp, zoals het werd teruggezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers, te vervangen door de tekst die door de Senaat tijdens de eerste behandeling werd aangenomen.

De heer Remans verwijst naar de unanimiteit die er tijdens de eerste behandeling bestond in de Senaatcommissie voor de Sociale Aangelegenheden over het recht van de ouders om een autopsie aan te vragen in geval van een onverwacht en medisch onverklaarbaar overlijden van hun kind en over de verplichting voor de arts hen hierover in te lichten, zonder dat de uitvoering van de autopsie echter een automatisme wordt. Hoewel dit laatste element in het initiële wetsvoorstel werd opgenomen, ontstond ingevolge de besprekingen in de Senaatcommissie een consensus om dit te wijzigen.

De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft twee aanpassingen doorgevoerd: niet enkel werd de periode van één jaar op achttien maanden gebracht, maar bovendien werd de tekst in die zin aangepast dat de autopsie toch automatisch gebeurt. Amendement nr. 64 wil nu de consensus die in de Senaatcommissie bestond herstellen en strekt er bijgevolg toe om het automatisme te schrappen uit artikel 3 van het wetsontwerp.

tour. Le projet de loi amendé — dont l'intitulé a été remplacé par ce qui suit: «Projet de loi réglementant la pratique de l'autopsie après le décès inopiné et médicalement inexpliqué d'un enfant de moins de dix-huit mois» — a été adopté par la Chambre le 28 novembre 2002 par 76 voix contre 23 et 25 abstentions (voir doc. Chambre, n°s 50-1550/1-11).

Le projet a été renvoyé au Sénat le 29 novembre 2002 pour le deuxième examen. Conformément à l'article 64 du Règlement du Sénat, le Sénat n'est saisi du projet qu'en ce qui concerne les dispositions qui ont été amendées par la Chambre. Le 19 décembre 2002, la Commission parlementaire de concertation a décidé de proroger le délai du deuxième examen par le Sénat jusqu'au 3 février 2003.

Le projet de loi a été discuté par la commission des Affaires sociales et adopté le 8 janvier 2003, après avoir été amendé.

II. DISCUSSION DES AMENDEMENTS

Article 3

Amendements n°s 64, 65, 67 et 68

M. Monfils et consorts déposent un amendement (doc. Sénat, n° 2-409/8, amendement n° 64) tendant à remplacer l'article 3 du projet de loi, tel qu'il a été renvoyé par la Chambre des représentants, par le texte adopté par le Sénat au cours du premier examen.

M. Remans rappelle qu'il y a eu unanimité au cours du premier examen en commission des Affaires sociales du Sénat, en ce qui concerne, d'une part, le droit des parents à demander une autopsie en cas de décès inopiné et médicalement inexpliqué de leur enfant et, d'autre part, l'obligation pour le médecin de les en informer, sans toutefois que la pratique de l'autopsie ne devienne un automatisme. Bien que ce dernier élément ait été prévu dans la proposition de loi initiale, les discussions en commission du Sénat ont permis de dégager un consensus pour le modifier.

La Chambre des représentants a procédé à deux adaptations: elle a non seulement porté la période d'un an à dix-huit mois, mais aussi adapté le texte de manière que l'autopsie soit pratiquée automatiquement. L'amendement n° 64 vise précisément à rétablir le consensus qui existait en commission du Sénat et tend par conséquent à supprimer l'automatisme prévu à l'article 3 du projet de loi.

De heer Remans herinnert aan de argumenten die tijdens de bespreking in de Senaat naar voor werden gebracht: de bekommernis om de ouders hun verdriet te laten verwerken, de vrijheid die in hunner hoofde moet bestaan om te weten maar ook om níet te weten en het gegeven dat de medische informatie die door de autopsie wordt ingewonnen slechts in uitzonderlijke omstandigheden voor een afdoende verklaring voor het overlijden kan zorgen. Het argument, dat het automatisch uitvoeren van een autopsie kan zorgen voor de vooruitgang in de medische wetenschap, weegt volgens spreker niet op tegen de rechten van de patiënt die een «*informed consent*» vereisen. In tegenstelling tot wat sommigen beweren, is ook uit de bespreking in de Kamer van volksvertegenwoordigers niet gebleken dat deskundigen aandringen op een dergelijk automatisme; wel dringen zij aan op een automatisme in de communicatie van de arts met de betrokken ouders over het «*waarom*» van de vanzelfsprekendheid van een autopsie. De verplichting van de informatie aan de ouders moet hen in staat stellen met kennis van zaken de uitvoering toe te laten of te weigeren. Deze «*informed consent*» is een fundamenteel patiëntenrecht en wordt genoteerd in het medisch dossier. In het verslag van de hoorzitting der experts in de Kamer, mag een «*vanzelfsprekendheid*» niet worden opgevat als een «*automatisme*». Het recht om te weigeren impliceert op zich geen verplichting. Spreker poneert deze stelling met des te meer nadruk op basis van persoonlijke contacten met referentiecentra en zelfhulpgroepen van betrokken ouders. In de beoordeling hebben de ouders als patiënt voorrang op de artsen als wetenschappers.

De kwaliteit en de expertise van de autopsie is belangrijker dan het absolute of relatieve aantal der interventies. We moeten de minister van Volksgezondheid vragen hoe de expertise te verbeteren als België 67 gespecialiseerde centra telt en als in 1996 in Vlaanderen 44 gevallen van wiegendood werden opgetekend, 46 gevallen in 1997, 42 gevallen in 1998, 34 gevallen in 1999 en 42 gevallen in 2000. Daarvan wordt volgens de gegevens van de indiener van het wetsvoorstel, de heer Destexhe, in België in 30 tot 50% van de gevallen reeds een autopsie uitgevoerd; slechts in 2 tot 4% van de gevallen worden daarbij aangeboren afwijkingen vastgesteld. In de omliggende landen ligt het aantal autopsieën gevoelig hoger: zo'n 50% tot 80%. Op basis van hun wetgeving is dit niet het gevolg van een automatisme der autopsie bij wiegendood, maar wel het gevolg van de «*informed consent*».

Tenslotte dient de heer Remans een subamendement in op het amendement nr. 64 (stuk Senaat, nr. 2-409/9, amendement nr. 65) dat de woorden «*één jaar*» vervangt door de woorden «*achttien maan-*

M. Remans rappelle les arguments avancés lors de la discussion au Sénat: le souci de permettre aux parents de faire leur deuil, la liberté qu'ils doivent avoir de savoir mais également de ne pas savoir, et le fait que les informations médicales révélées par l'autopsie ne peuvent expliquer le décès de manière satisfaisante que dans des cas exceptionnels. Selon l'intervenant, l'argument selon lequel la pratique automatique d'une autopsie pourrait faire progresser la science médicale ne tient pas face aux droits du patient, qui requièrent un consentement éclairé. Contrairement à ce que d'aucuns prétendent, la discussion à la Chambre des représentants n'a pas non plus montré que les experts prônent une telle automaticité; ils insistent, en revanche, sur la nécessité d'une communication automatique entre le médecin et les parents concernés à propos du «*pourquoi*» de l'évidence d'une autopsie. L'obligation d'informer les parents doit permettre à ces derniers d'autoriser ou de refuser en connaissance de cause qu'une autopsie soit pratiquée. Ce consentement éclairé est un droit fondamental du patient et est noté dans le dossier médical. Il ressort du rapport de l'audition, à la Chambre, des experts consultés qu'une «*évidence*» ne peut pas être considérée comme un «*automatisme*». Le droit de refuser l'autopsie n'implique pas, en soi, une obligation. Si l'intervenant peut formuler cette affirmation avec tant d'insistance, c'est qu'il se base sur des contacts personnels avec des centres de référence et des groupes d'entraide de parents concernés. Pour ce qui est de l'appréciation, les parents en tant que patients ont la priorité sur les médecins en tant que scientifiques.

La qualité de l'autopsie et l'expertise en la matière sont plus importantes que le nombre absolu ou relatif des interventions. Il faut demander au ministre de la Santé publique comment on peut développer l'expertise, sachant que la Belgique compte 67 centres spécialisés et sachant qu'en Flandre, 44 cas de mort subite du nourrisson ont été enregistrés en 1996, 46 cas en 1997, 42 cas en 1998, 34 cas en 1999 et 42 cas en 2000. Selon les informations de M. Destexhe, auteur de la proposition de loi, une autopsie est déjà pratiquée en Belgique dans 30 à 50 % des cas; à cette occasion, des malformations congénitales ne sont constatées que dans 2 à 4 % des cas. Dans les pays voisins, le nombre d'autopsies pratiquées est sensiblement plus élevé, puisqu'il y en a une dans 50 à 80 % des cas. Étant donné leur contexte législatif, c'est là la conséquence, non pas de l'automatisme de la pratique de l'autopsie en cas de mort subite du nourrisson, mais du consentement éclairé demandé aux parents.

Enfin, M. Remans dépose, à l'amendement n° 64, un sous-amendement (doc. Sénat, n° 2-409/9, amendement n° 65) visant à remplacer les mots «*un an*» par les mots «*dix-huit mois*», afin de mettre le texte

den», teneinde de voorgestelde tekst van artikel 3 in overeenstemming te brengen met de andere artikelen.

Mevrouw van Kessel sluit zich aan bij de argumentatie van de vorige spreker en verwijst naar de bespreking van het amendement nr. 66 waarvan zij mede-indienster is. Door de arts te verplichten de ouders in te lichten over hun recht een autopsie te laten uitvoeren wordt deze, meer dan nu het geval is, voor zijn verantwoordelijkheid geplaatst. Thans leggen vele artsen een zekere terughoudendheid aan de dag om dit onderwerp aan te snijden bij de betrokken ouders. De ingediende amendementen verhelpen aan deze situatie.

Ook zij wijst er bovendien op dat in de Kamer regelmatig werd gesproken over de «*informed consent*» van de ouders. Dit impliceert dat een toestemming moet verleend worden.

De heer Vankrunkelsven verwijst naar het verslag van de Kamercommissie voor de volksgezondheid, het leefmilieu en de maatschappelijke hernieuwing en meer bepaald naar de hoorzitting met professor Devlieger (stuk Kamer, nr. 50-1550/9, blz. 11) waarin uitdrukkelijk wordt gesteld:

«Artikel 3 moet volgens de werkgroep bepalen dat een autopsie een vanzelfsprekendheid is (...). De informatie die aan de ouders wordt gegeven, moet hen in staat stellen de uitvoering van de autopsie met kennis van zaken te weigeren.»

Uit deze passage blijkt volgens spreker dat deskundigen wel degelijk aandringen op een automatische uitvoering van een autopsie, en dit in tegenstelling tot wat een vorige spreker heeft beweerd.

Hij wijst erop dat het heel moeilijk is om ouders ervan te overtuigen de beslissing te nemen om een autopsie te laten uitvoeren op hun overleden kind, hoewel dit dienstig kan zijn voor de medische wetenschap. Voor de betrokkenen is dit evenwel een argument dat heel ver staat van hun beleving op dat ogenblik. Men stelt vast dat de ouders zich achteraf pas vragen beginnen stellen over de doodsoorzaak van hun kind en dan betreuren dat er onmiddellijk na het overlijden geen autopsie werd uitgevoerd.

Spreker merkt op dat ook de Kamer een grondige bespreking heeft gewijd aan deze problematiek en dringt erop aan dat de Senaat zou instemmen met de tekst, zoals hij door de Kamer van volksvertegenwoordigers werd teruggezonden.

De heer Barbeaux dient een amendement in dat dezelfde draagwijdte heeft als het amendement nr. 64 (stuk Senaat, nr. 2-409/9, amendement nr. 67). Hij is gewonnen voor een positieve aanpak van dit probleem en meent dat het wenselijker is dat de arts de betrokken ouders overtuigt om een autopsie te laten uitvoeren, eerder dan hen in een situatie te brengen

proposé de l'article 3 en concordance avec les autres articles.

Mme van Kessel souscrit à l'argumentation de l'orateur précédent et renvoie à la discussion de l'amendement n° 66, dont elle est un des auteurs. En obligeant le médecin à informer les parents de leur droit à faire pratiquer une autopsie, on place celui-ci devant ses responsabilités, plus que ce n'est le cas actuellement. De nombreux médecins font preuve aujourd'hui d'une certaine réticence à aborder ce sujet avec les parents concernés. Les amendements déposés visent à remédier à cette situation.

L'intervenante fait en outre observer, elle aussi, qu'il a régulièrement été question, à la Chambre, du consentement éclairé des parents. Cela implique qu'un consentement doit être donné.

M. Vankrunkelsven renvoie au rapport de la commission de la Chambre de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la société et, en particulier, à l'audition du professeur Devlieger (doc. Chambre, n° 50-1550/9, p. 11) qui dit expressément:

«Selon le groupe de travail, l'article 3 devrait consacrer l'évidence de l'autopsie (...). L'information donnée aux parents doit leur permettre de refuser, en connaissance de cause, que l'autopsie soit pratiquée.»

L'intervenant estime qu'il ressort de ce passage que les experts insistent sur l'automatisme de l'autopsie, et ce, contre ce qu'a soutenu un intervenant précédent.

Il a attiré l'attention sur la difficulté qu'il y a de convaincre les parents d'ordonner une autopsie sur leur enfant décédé, malgré tout l'intérêt que cela peut avoir pour la médecine. Mais, pour les intéressés, cet argument est très éloigné de leur vécu à ce moment précis. On constate que les parents ne commencent à s'interroger sur la cause du décès de leur enfant qu'ultérieurement et qu'ils regrettent alors de n'avoir pas fait pratiquer une autopsie immédiatement après le décès.

L'intervenant fait remarquer que la Chambre a consacré un débat approfondi à cette problématique et insiste pour que le Sénat approuve le texte tel qu'il a été transmis par la Chambre des représentants.

M. Barbeaux dépose un amendement de même portée que l'amendement n° 64 (doc. Sénat, n° 2-409/9, amendement n° 67). Il est partisan d'une approche positive du problème et estime qu'il est préférable que le médecin tente de convaincre les parents concernés d'autoriser une autopsie plutôt que de les mettre dans une situation où la pratique de l'autopsie serait impo-

waarin de autopsie wettelijk wordt opgedrongen en ze deze uitdrukkelijk zouden moeten weigeren.

Het lid zegt voorts niet te begrijpen waarom de termijn van één jaar op achttien maanden werd gebracht, vermits in de medische literatuur telkens wordt gesproken over één jaar.

De heer Malmendier is van oordeel dat de vooruitgang van de medische wetenschap moet gestimuleerd worden maar dat deze ten dienste moet staan van de mensen, *in casu* de ouders van het overleden kind. Hen een autopsie opdringen terwijl zij worden geconfronteerd met een enorm verlies, getuigt volgens spreker niet van veel menselijkheid in de wetenschap. De ouders worden op deze wijze een beetje behandeld als een kind, dat bepaalde dingen tegen zijn zin moet ondergaan omdat een ander weet wat voor hem het beste is. Om deze reden kant hij zich tegen de automatische autopsie en dringt hij erop aan deze te schrappen uit het ontwerp dat door de Kamer van volksvertegenwoordigers werd teruggezonden.

Het lid onderstreept dat ook de tekst, die door het amendement nr. 64 wordt voorgesteld, de vooruitgang van de medische wetenschap niet in de weg staat vermits de arts ertoe wordt verplicht de betrokken ouders in te lichten over hun recht een autopsie te vragen. Op deze wijze wordt de autopsie niet opgedrongen en hebben de ouders de vrije keuze.

De heer Galand onderschrijft deze visie. Hij wijst erop dat een arts een zorgtaak op zich neemt en de betrokken ouders aldus moet begeleiden. Dit veronderstelt een ware dialoog, een positieve aanpak. Indien de arts meent dat een autopsie vereist is, is het zijn taak de ouders te overtuigen van deze noodzaak met doorslaggevende argumenten, zoals bijvoorbeeld het feit dat deze autopsie mogelijk andere ouders kan helpen. Het lid is van mening dat de Kamer van deze visie kan overtuigd worden.

Het lid meent evenwel dat de verplichting voor de arts om aan de ouders een autopsie voor te stellen en aldus ten volle zijn zorgtaak te vervullen in de tekst, zoals hij door de Senaat in de eerste behandeling werd aangenomen en opnieuw wordt voorgesteld door het amendement nr. 64, te weinig tot uiting komt («de arts ... stelt voor een autopsie te laten uitvoeren ...»). Hij dient dan ook een subamendement in op amendement nr. 64 (stuk Senaat, nr. 2-409/9, amendement nr. 68) dat ertoe strekt om in het tweede lid van het voorgestelde artikel 3 deze verplichting duidelijker tot uiting te laten komen («de arts ... is verplicht voor te stellen een autopsie te laten uitvoeren ...»).

De heer Destexhe herinnert eraan dat het initiële wetsvoorstel van zijn hand werd aangepast in functie van de bespreking in de Senaatscommissie teneinde in deze commissie een consensus te bereiken. Hij benadrukt geen enkele poging te hebben ondernomen om de stemmingen in de Kamer van volksvertegenwoor-

sée par la loi et où ils devraient la refuser expressément.

Le membre déclare en outre ne pas comprendre pourquoi le délai d'un an a été porté à dix-huit mois, étant donné qu'il est toujours question d'un an dans la littérature médicale.

M. Malmendier estime qu'il faut favoriser le progrès de la science médicale, mais que celle-ci doit être au service des gens, en l'occurrence au service des parents de l'enfant décédé. Leur imposer une autopsie au moment où ils sont confrontés à une perte énorme témoignerait, selon l'intervenant, d'un manque d'humanité de la science. Cela reviendrait en quelque sorte à traiter chacun des parents comme un enfant qui doit subir des choses contre son gré parce que quelqu'un d'autre saurait ce qui est le mieux pour lui. C'est pourquoi il s'oppose à l'automatisme de l'autopsie et il insiste pour qu'elle soit supprimée du projet renvoyé par la Chambre des représentants.

Le membre souligne que le texte proposé par l'amendement n° 64 ne fait pas non plus obstacle au progrès de la médecine, puisqu'il oblige le médecin à informer les parents concernés de leur droit de demander une autopsie. De cette manière, l'autopsie n'est plus imposée et les parents ont le libre choix.

M. Galand souscrit à ce point de vue. Il souligne que le médecin assume une tâche d'assistance et qu'il doit donc offrir aux parents l'accompagnement nécessaire. Cela suppose un véritable dialogue, une approche positive. Si le médecin estime qu'une autopsie est indiquée, il lui appartient d'en convaincre les parents à l'aide d'arguments décisifs tels que, par exemple, le fait que cette autopsie pourrait aider d'autres parents. Le membre estime que l'on pourra convaincre la Chambre de souscrire à cette vision des choses.

Le membre estime toutefois que l'obligation qui incombe au médecin de proposer une autopsie aux parents et, donc, d'assumer pleinement sa tâche d'assistance, ne ressort pas suffisamment du texte tel qu'il a été adopté en première lecture et tel que le rétablit l'amendement n° 64 («Le médecin ... leur propose de faire réaliser une autopsie...»). Il dépose dès lors un sous-amendement à l'amendement n° 64 (doc. Sénat, n° 409/9, amendement n° 68) tendant à faire mieux ressortir cette obligation de l'alinéa 2 de l'article 3 proposé («le médecin ... a l'obligation ... de leur proposer de faire réaliser une autopsie ...»).

M. Destexhe rappelle que la proposition de loi initiale a été corrigée de sa main, en fonction de la discussion qui a eu lieu en commission du Sénat, afin de dégager un consensus au sein de cette commission. Il dit n'avoir rien fait pour tenter d'infléchir le vote à la Chambre des représentants, mais il constate que les

digers te beïnvloeden, maar stelt vast dat de amendementen die na grondige bespreking werden aangenomen opnieuw in de richting gaan van de initiële tekst. Indien de Senaat toch besluit het ontwerp te amendementen, lijkt het hem tactisch niet verstandig om exact dezelfde tekst aan te nemen die tijdens de eerste behandeling werd gestemd. In ons constitutioneel stelsel is het hoe dan ook de Kamer die het laatste woord heeft. Hij stelt dan ook voor dat de Senaat zou instemmen met de tekst die door de Kamer werd aangenomen.

Ten gronde, is het niet zo dat de medische wetenschap hier tegenover het verdriet van de ouders wordt geplaatst. Beide zijn immers met mekaar te verzoenen, ook in de tekst van het ontwerp zoals het thans ter bespreking voorligt. De automatisch uitgevoerde autopsie zal verhinderen dat de ouders na enkele weken of maanden zich vragen blijven stellen bij de doodsoorzaak van hun kind en kan op deze wijze het verwerkingsproces op lange termijn vergemakkelijken. Mensen die in de praktijk staan bevestigen dit.

Mevrouw Van Riet treedt de mening van de heer Destexhe bij dat het geen zin heeft voor de Senaat om nu opnieuw zijn grote gelijk te bewijzen, vermits de Kamer van volksvertegenwoordigers uiteindelijk toch het laatste woord heeft. De tekst, die door de Kamer werd aangenomen, geeft duidelijk aan dat de ouders het volste recht hebben te weigeren om een autopsie te laten uitvoeren, zonder dat zij hieraan enig schuldgevoel moeten overhouden. Ook al is het wettelijk niet verplicht, hebben de artsen voldoende verantwoordelijkheidszin om een degelijke argumentatie te geven voor een dergelijke autopsie, ongeacht of deze automatisch gebeurt of niet.

De heer Dedecker treedt deze zienswijze bij. Hij meent dat veel leed achteraf vermeden kan worden door automatisch een autopsie te laten uitvoeren, zodat de betrokken ouders zich geen vragen blijven stellen gedurende de rest van hun leven. De tekst, zoals door de Kamer is aangenomen, dient zijns inziens dan ook te worden bijgetreden, voor zover tenminste de inlichtingsplicht van de arts hierin centraal staat.

De heer Lozie meent dat de Kamer van volksvertegenwoordigers ernstig werk heeft gemaakt van de bespreking van voorliggend wetsontwerp en zeker niet op lichtzinnige wijze amendementen heeft aangenomen. Dit neemt niet weg dat de Senaat, die opnieuw wordt gevat door deze aangelegenheid in alle vrijheid moet kunnen oordelen of hij kan instemmen met deze amendementen. Spreker verklaart het amendement nr. 64, zoals gesubamendeerd door de amendementen nrs. 65 en 68, niet ongenegen te zijn omdat het een verfijning inhoudt van de tekst zoals hij thans voorligt.

Hij wijst er evenwel op dat de meeste ouders die worden geconfronteerd met een kind dat overlijdt aan

amendements qui ont été adoptés après une discussion approfondie vont à nouveau dans le sens du texte initial. Si le Sénat décidait d'amender le projet malgré tout, il serait tactiquement peu indiqué, à son avis, d'adopter exactement le même texte que celui voté au cours de la première discussion. Dans notre système constitutionnel, c'est de toute façon la Chambre qui a le dernier mot. Il propose dès lors que le Sénat marque son accord sur le texte adopté par la Chambre.

Sur le fond, il n'est pas exact que la médecine est mise ici en balance avec le chagrin des parents. Les préoccupations scientifiques et le chagrin des parents sont en effet conciliables, même dans le cadre du texte du projet à l'examen. L'automatisme de l'autopsie permettra d'éviter que les parents ne continuent à s'interroger au bout de plusieurs semaines ou de plusieurs mois, sur la cause du décès de leur enfant, et cela facilitera le processus de deuil à long terme, comme les praticiens le confirment.

Mme Van Riet se rallie à l'avis de M. Destexhe qui juge inutile que le Sénat prouve à nouveau qu'il a grandement raison, étant donné qu'au bout du compte, c'est quand même la Chambre des représentants qui aura le dernier mot. Le texte adopté par la Chambre indique clairement que les parents ont tout à fait le droit de refuser qu'une autopsie soit pratiquée, sans que cela doive leur donner un quelconque sentiment de culpabilité. Bien que cela ne soit pas une obligation légale, les médecins ont suffisamment le sens des responsabilités pour avancer de bons arguments en faveur d'une autopsie, qu'elle soit pratiquée automatiquement ou non.

M. Dedecker partage ce point de vue. Il pense que l'automatisme de l'autopsie permet d'éviter beaucoup de souffrances ultérieures, dans la mesure où les parents concernés ne continueront pas à se poser des questions pendant tout le reste de leur vie. Il convient dès lors, selon lui, d'approuver le texte tel qu'il a été adopté par la Chambre, pour autant du moins que l'obligation d'information qui est imposée au médecin y joue un rôle central.

M. Lozie estime que la Chambre des représentants a examiné le présent projet de loi avec beaucoup de sérieux et que, lorsqu'elle a adopté des amendements, elle n'a certainement pas agi à la légère. Il n'empêche que le Sénat, qui est à nouveau saisi de ce dossier, doit pouvoir apprécier en toute liberté s'il peut approuver ces amendements. L'intervenant affirme ne pas être opposé à l'amendement n° 64, tel qu'il a été sous-amendé par les amendements n°s 65 et 68, parce qu'il a permis d'affiner le texte à l'examen.

Il relève toutefois que la plupart des parents qui sont confrontés au décès d'un enfant victime de la

wiegerdood deze bladzijde zo snel als mogelijk willen omdraaien en derhalve niet open staan voor een autopsie, daar waar de medische wetenschap en de volksgezondheid hiermee nochtans gebaat kan zijn. Een automatische autopsie, vanzelfsprekend met het recht van de ouders om deze te weigeren, is dan ook niet noodzakelijk een slechte zaak.

Mevrouw Pehlivan verwijst naar de houding die de SP.A-fractie, zowel in de Kamer als in de Senaat, steeds heeft aangenomen in deze aangelegenheid en spreekt zich uit ten gunste van het amendement nr. 64, zoals gesubamendeerd door de amendementen nrs. 65 en 68.

Amendement nr. 66

Mevrouw van Kessel en de heer D'Hooghe dienen een amendement in (stuk Senaat, nr. 2-409/9, amendement nr. 66) dat beoogt artikel 3 te vervangen in die zin dat wordt gepreciseerd dat de beslissing van de ouders om al dan niet een autopsie te aanvaarden wordt opgenomen in het medisch dossier van het kind.

Mevrouw van Kessel zegt met dit amendement de doelstelling van het ontwerp, die erin bestaat tot meer autopsieën op kleine kinderen te komen, te steunen maar verzet zich eveneens tegen het automatisme. Zij verwijst naar de hoorzittingen die tijdens de bespreking in de Senaat werden gehouden, waaruit blijkt dat ook deskundigen niet overtuigd zijn van het nut van een dergelijk automatisme.

Ingevolge de bespreking van de amendementen nrs. 64, 65, 67 en 68, wordt amendement nr. 66 ingetrokken door de indieners.

III. STEMMINGEN

Amendement nr. 68 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 stem bij 1 onthouding.

Amendement nr. 65 wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 1 stem bij 2 onthoudingen.

Amendement nr. 64, zoals gesubamendeerd door de amendementen nrs. 65 en 68, wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 stem bij 1 onthouding.

Amendement nr. 67 is zonder voorwerp ingevolge de aanneming van amendement nr. 64, zoals gesubamendeerd.

Amendement nr. 66 wordt ingetrokken.

mort subite du nourrisson veulent tourner la page le plus rapidement possible et ne sont dès lors pas ouverts à l'idée de faire pratiquer une autopsie, alors qu'il serait pourtant dans l'intérêt de la médecine et de la santé publique qu'il y en ait une. L'automatisme de l'autopsie, sous réserve bien évidemment du droit pour les parents de la refuser, n'est pas forcément une mauvaise chose.

Mme Pehlivan rappelle la position que le groupe SP.A a défendue en cette matière tant à la Chambre qu'au Sénat et se prononce en faveur de l'amendement n° 64, tel que sous-amendé par les amendements n°s 65 et 68.

Amendement n° 66

Mme van Kessel et M. D'Hooghe déposent un amendement (doc. Sénat, n° 2-409/9, amendement n° 66) tendant à remplacer l'article 3 de manière à préciser que la décision des parents d'accepter ou non l'autopsie est consignée dans le dossier médical de l'enfant.

Mme van Kessel déclare soutenir par cet amendement l'objet du projet qui consiste à augmenter le nombre d'autopsies d'enfants décédés en bas âge, mais elle est aussi opposée au caractère automatique de ces autopsies. Elle renvoie aux auditions qui ont été organisées au cours de la discussion au Sénat, qui ont montré que même les experts ne sont pas convaincus de la nécessité d'une telle automaticité.

Consécutivement à la discussion des amendements n°s 64, 65, 67 et 68, l'amendement n° 66 est retiré par ses auteurs.

III. VOTES

L'amendement n° 68 est adopté par 10 voix contre 1 et 1 abstention.

L'amendement n° 65 est adopté par 9 voix contre 1 et 2 abstentions.

L'amendement n° 64, tel que sous-amendé par les amendements n°s 65 et 68, est adopté par 10 voix contre 1 et 1 abstention.

L'amendement n° 67 est devenu sans objet à la suite de l'adoption de l'amendement n° 64 tel que sous-amendé.

L'amendement n° 66 est retiré.

IV. EINDSTEMMING.

Het aldus geamendeerde wetsontwerp wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 stem bij 1 onthouding.

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteur.

De rapporteur,

Ingrid van KESSEL.

De voorzitter,

Jacques D'HOOGHE.

IV. VOTE FINAL

Le projet de loi ainsi amendé a été adopté par 10 voix contre 1 et 1 abstention.

Confiance a été faite à la rapporteuse.

La rapporteuse,

Ingrid van KESSEL.

Le président,

Jacques D'HOOGHE.